

‘SAMENWERKEN VANUIT CONTROLE VEREIST PROACTIEVE AANPAK’

Vertrouwen is de basis voor de samenwerking tussen Van Iperen en Enza Zaden. Van Iperen geeft hulp en advies bij de biologie en chemie in de kassen van Enza Zaden en ondersteunt het bedrijf om de beste resultaten te bereiken door per afdeling passende strategieën te bedenken. “We werken samen vanuit ‘controle’. Dat vereist een proactieve aanpak”, zeggen Erik Kamstra van Van Iperen en Jelmer van der Wal van Enza Zaden.

Tekst: Annemarie Gerbrandy, Fotografie: Dick Breddels

De twee jonge, ambitieuze, Friezen spreken elkaar elke twee weken op de werkvloer van Enza Zaden. Samen houden zij de vinger aan de pols waar het gaat om het beschermen en bestrijden van ziekten en plagen in de 22 groentegewassen van het 28 hectare grote groenteveredelingsbedrijf, waarvan 8 hectare glasopstanden, in Enkhuizen. De insteek is dat er niets mis mag gaan: de tolerantie is nul, zegt Supervisor breeding facilities Jelmer van der Wal. “Enza Zaden zet voor 95 procent biologie in, maar als het moet sturen we bij met chemie. We hebben gezien dat we betere resultaten behalen met de inzet van biologie dan met chemische middelen. Samen met Erik maken we plannen, waarop we eventueel kunnen bijsturen. We handelen liever vanuit controle dan dat we curatief moeten ingrijpen met middelen. Door te reageren op wat je ziet, ben je vaak te laat. Inzetten op wat je verwacht is de basis.”

Vast aanspreekpunt

Van Iperen vindt samenwerking in de keten heel belangrijk, ook waar het om veredeling gaat. Erik Kamstra, specialist gewasbeschermingsmiddelen en biologie Noord-Nederland, is het vaste aanspreekpunt van Van Iperen bij Enza Zaden. Voordat Jelmer van der Wal als Supervisor breeding

facilities bij de groenteveredelaar aan de slag ging, had Kamstra te maken met verschillende afdelingsleiders. Nu kunnen de twee samen snel schakelen. Erik: “Het is prettig om met één persoon samen te werken. Je weet wat je aan elkaar hebt en je kunt op elkaar bouwen. Daarmee kweek je vertrouwen in elkaar.” Van Iperen levert op twee momenten in de week biologie uit en is altijd bereikbaar voor spoedbestellingen. Jelmer: “Die leverzekerheid is heel belangrijk voor Enza Zaden. Daar hebben we de laatste tijd grote stappen in gemaakt. Er mag immers niets misgaan.”

Enza Zaden bestaat uit 150 verschillende quarantaine-afdelingen, verdeeld over een zevental kleine ‘bedrijven’, met een eigen kantine en eigen hygiënemaatregelen. Alle medewerkers blijven op hun eigen afdeling, het is daarom niet altijd bekend wat er zich op een andere afdeling afspeelt. De biologen van elke afdeling rapporteren aan Van der Wal welke ziekten en plagen zij tegenkomen, zodat hij het totale overzicht kan houden. Jelmer: “De scout doet op vaste momenten zijn ronde door het gewas. Hij loopt de vangplaten na, telt de plaaginsecten en kijkt of er andere plagen aanwezig zijn. Voor een deel van de problemen die hij tegenkomt, kan intern een antwoord wor-

ENZA ZADEN

Enza Zaden is een internationaal groenteveredelingsbedrijf. Het bedrijf ontwikkelt nieuwe groenterassen in meer dan 30 lokale en internationale groentegewassen. Het totale assortiment bevat zo'n 1.200 groenterassen: van paprika, tomaat, komkommer en sla tot bittergourd en bird's eyes chillies. Enza Zaden investeert fors in innovatie. Het bedrijf introduceert jaarlijks 100 nieuwe groenterassen op de wereldmarkt.

den gevonden. De echte pijnpunten nemen we mee naar het tweewekelijkse bezoek van Erik. Het is niet zo dat we nu minder tijd kwijt zijn, maar we kunnen onze tijd nuttiger gebruiken. Dan kom je met elkaar ook tot nieuwe dingen.”

Lat ligt hoog

Het ontwikkelen van een nieuw groenteras is een proces van een lange adem: het duurt 6 tot 12 jaar voordat er een nieuw ras is ontwikkeld en is geïntroduceerd op de markt. In die tussentijd mag er niets misgaan, weet Kamstra. “De lat ligt hier heel hoog. Het kan niet zo zijn dat een plaag zich als een olievlek uitbreidt over het bedrijf. Een proef of teelt mag niet mislukken, er mogen geen generaties verloren gaan. Dat is het grote verschil met een productiebedrijf. Daar ligt de tolerantie voor plagen hoger, als het maar geen productie kost.” Jelmer: “Wij werken samen op basis van controle in plaats van op basis van een plaag. Dat doen we door digitale verslaglegging: wat speelt er en op welke afdeling? Hoe moeten we ingrijpen en welk advies past daar bij? Daarmee creëer je bewustwording.”

Het inbouwen van zekerheden vereist een proactieve aanpak. Bij Enza Zaden is de biologie de basis, de chemie wordt achter de hand gehouden om eventueel te corrigeren. Jelmer: “Dat is in het begin best spannend geweest. Durven we aan het risico te nemen om voor 95 procent met biologie te gaan werken of niet? Dat betekent dat we anders moeten denken, dat is een stukje bewustwording dat binnen het hele bedrijf moet groeien. Je moet met elkaar dat vertrouwen creëren. Nu we met de biologie werken, zien we dat het gewas schoner blijft en dat, als we met chemie moeten ingrijpen, de middelen beter werken.” Erik: “Het betekent ook dat we maatwerk per afdeling moeten leveren. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de zaden en planten maximaal biologisch worden geteeld. Enza Zaden brengt hierover veel kennis naar het werkveld, maar omgekeerd werkt het ook. Je ziet in de productie ook innovaties die we naar Enza Zaden kunnen kopiëren.”

Jelmer van der Wal en Erik Kamstra zien dat de bewustwording binnen de organisatie zich

positief heeft doorgezet. Jelmer: “In het begin was de nieuwe werkwijze voor de biologen even wennen. Zij rapporteren aan mij wat ze zien en hoe het gaat. Ze zijn daardoor bewuster bezig met wat er in de kas gebeurt. Samen met Erik wordt er strak naar de biologie gekeken, de natuurlijke vijanden worden doelgerichter ingezet. Erik vervolgt: “Ik heb liever dat we wat vaker moeten bijsturen, dan dat het uit de hand loopt. In twee weken kan best veel gebeuren: als ik voor de deur sta en de plaaginsecten komen naar mij toe lopen, gaat het niet goed. We hebben een routeboek waarin staat welke kant we wanneer moeten bijschakelen. Dat werkt heel goed. Soms ontkomt je er niet aan met chemische middelen te corrigeren. Dan is beter om kort en hevig in te grijpen, zodat je daarna weer met de biologie verder kan.”

Dynamisch proces

Het voordeel van biologie in de gewassen is dat het preventief kan worden ingezet, vindt Van der Wal. Daardoor zijn de pieken minder hoog, zegt hij. “Biologie is daglengte- en temperatuurgevoelig. We hebben een proef gedaan met de inzet van roofmijt tegen de witte vlieg. In paprika is luis een groot probleem, maar de roofmijt en de galmug (tegen luis) zaten elkaar behoorlijk in de weg. Door minder roofmijt in te zetten, lukte het beter om in het voorjaar luis te bestrijden met een hogere populatie galmuggen, om daarna volle bak met roofmijt de zomer in te kunnen. De inzet van biologie is een dynamisch proces. Daar zijn we de afgelopen tijd in gegroeid.”

Erik Kamstra verzorgt ook opfriscursussen voor de biologen van Enza Zaden. Daarin bespreekt hij onder andere de verschillende stadia en het schadebeeld van ziekten en plagen en discussieert hij met de betrokkenen over de aanpak ervan. “Van Iperen hecht veel waarde aan de verbinding in de keten. We willen de biologen met de cursussen op de hoogte houden van wat er speelt. Welke nieuwe plagen zien we, welke gewasbeschermingsmiddelen vervallen en wat zijn de alternatieven? Wij geven advies, de biologen maken de keuze. Wij proberen op een praktische manier de theorie over te brengen, de mensen te enthousiasmeren.” ■

Erik Kamstra en Jelmer van der Wal